

Duration 3 hours

Marks:100

N.B:

1. All questions are compulsory.
2. All questions have internal choice.
3. Figures to the right indicate full marks.

1. A. Select the best answer from the options and complete the statement. 10

- 1 Which of the following is not a political benefit of co-operation?
 - a) Develops responsibility
 - b) Encourages local leadership
 - c) Produces better citizens
 - d) Eliminates middlemen
- 2 Which of the following is not a principle of cooperation?
 - a) Open membership
 - b) Democratic control
 - c) Cooperation among cooperatives
 - d) Unlimited interest on capital
- 3 Indian economy is -----
 - a) Capitalist
 - b) Socialist
 - c) Mixed
 - d) None of above
- 4 Cooperative societies give ----- interest on capital.
 - a) Unlimited
 - b) Limited
 - c) Flexible
 - d) None of above
- 5 Which of the following is not an objective of Housing Cooperative Societies?
 - a) To provide for shelter at minimum cost
 - b) To provide marketing assistance
 - c) To maintain shelter of members
 - d) To encourage community living
- 6 Self Help Group movement in India began in the year.....
 - a) 1984
 - b) 1992
 - c) 2004
 - d) 2014
- 7 Farmer's Service Societies work at the level
 - a) Block
 - b) District
 - c) State
 - d) National

- 8 Which of the following statements regarding a Central Cooperative Bank is true?
a) Membership may be confined to individuals
b) Membership may be confined to societies
c) Membership may include both individuals and societies
d) All the above
- 9 Self Help Groups provide only ----- amount of loans.
a) Small
b) Large
c) a and b both
d) None of above.
- 10 Short term credit is provided by -----
a) Primary Agricultural credit society
b) State cooperative bank
c) District cooperative bank
d) All of above

Q1 B. Explain the following concepts in a sentence or two (**any five**) 10

- i. Public Sector
- ii. Mixed economy
- iii. Economic growth
- iv. Self Help Group
- v. Agricultural processing
- vi. Dairy Cooperative
- vii. Urban Cooperative Bank
- viii. State Cooperative Bank

2) Solve **any two** questions. 20

- A. Define Cooperation. What are the salient features of cooperation?
- B. Bring out the economic benefits of cooperation
- C. Explain the role of cooperation in economic development

3) Solve **any two** questions. 20

- A. Explain the problems faced by agricultural processing cooperatives.
- B. What are the benefits of consumer cooperatives
- C. Bring out the objectives of Labour Cooperative and the problems faced by them

4) Solve **any two** questions. 20

- A. What is a Primary Agricultural Credit Society? Explain its functions
- B. Explain the main recommendations of Vaidyanathan Committee.
- C. Write a short note on Farmer's Service Societies

5) Solve **any two** questions. 20

- A. What are the objectives of Central Cooperative Banks?
- B. Explain the functions of State Cooperative Banks
- C. Explain the structure of Land Development Banks.

वेळ : ३ तास

गुण : १००

- सूचना – १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२. सर्वप्रश्नांना अंतर्गत पर्याय आहेत.
३. उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
४. मूळ इंग्रजी प्रश्न प्रमाण मानावे.

प्र. १अ) दिलेल्या पर्यायां पैकी योग्य उत्तर निवडून वाक्य पूर्ण करा.

१०

१ खालील पैकी कोणता सहकाराचा राजकीय फायदा नाही?

- अ) जबाबदारी विकसित करणे. ब) स्थानिक नेतृत्वाला प्रोत्साहन देणे.
क) चांगले नागरिक निर्माण करणे. ड) मध्यस्थांचे उच्चाटन करणे.

२ खालील पैकी कोणते सहकाराचे तत्व नाही?

- अ) खुले सभासदत्व ब) लोकशाही नियंत्रण
क) सहकारांतर्गत सहकार ड) भांडवलावर अमर्याद व्याज

३ भारतीय अर्थव्यवस्था ----- आहे.

- अ) भांडवलवादी ब) समाजवादी
क) मिश्र ड) या पैकी नाही

४ सहकारी संस्था भांडवलावर ----- व्याज देतात.

- अ) अमर्याद ब) मर्यादित
क) बदलते ड) या पैकी नाही

५ खालीलपैकी कोणते सहकारी गृह निर्माण संस्थांचे उद्दिष्ट नाही?

- अ) किमान खर्चामध्ये निवारा पुरवणे. ब) विपणन सहाय्य पुरवणे.
क) सभासदांच्या निवाऱ्याची देखभाल करणे. ड) सामुदायिक जीवनास प्रोत्साहन देणे.

६ भारतात स्वयं सहायता गट चळवळ ----- यावर्षी सुरु झाली.

- अ) १९८४ ब) १९९२
क) २००४ ड) २०१४

७ शेतकरी सेवा संस्था ----- पातळीवर कार्य करतात.

- अ) गट ब) जिल्हा
क) राज्य ड) राष्ट्रीय

८ मध्यवर्ती सहकारी बँके संबंधीचे खालील पैकी कोणते विधान बरोबर आहे?

- अ) सभासदत्व व्यक्तीपुरते मर्यादित असते. ब) सभासदत्व संस्थांपुरते मर्यादित असते.
क) सभासदांमध्ये व्यक्ती आणि संस्था या दोघांचाही समावेश असतो. ड) वरील सर्व.

९ स्वयं सहायता गट केवळ ----- रक्कमेचा कर्ज पुरवठा करतात.

- अ) अल्प ब) मोठ्या
क) अ आणि ब दोन्हीही ड) या पैकी नाही

१० अल्पमुदतीचा पतपुरवठा ----- कडून केला जातो.

- अ) प्राथमिक कृषी पतसंस्था ब) राज्य सहकारी बँक
क) जिल्हा सहकारी बँक ड) वरील सर्व.

प्र.१ब) खालील संकल्पना स्पष्ट करा. (कोणत्याही पाच)

१०

- १ सार्वजनिक क्षेत्र
- २ मिश्र अर्थव्यवस्था
- ३ आर्थिक वृद्धी
- ४ स्वयं सहाय्यता गट
- ५ शेतमाल प्रक्रिया
- ६ दुग्ध सहकारी संस्था
- ७ नागरी सहकारी बँक
- ८ राज्य सहकारी बँक

प्र. २ कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

२०

- अ) सहकाराची व्याख्या द्या. सहकाराची ठळक वैशिष्ट्ये कोणती आहेत?
- ब) सहकाराचे आर्थिक फायदे विषद करा.
- क) सहकाराची आर्थिक विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.

प्र. ३ कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

२०

- अ) सहकारी प्रक्रिया संस्थासमोरील समस्या स्पष्ट करा.
- ब) ग्राहक सहकारी संस्थांचे फायदे कोणते आहेत?
- क) कामगार सहकारी संस्थांची उद्दिष्ट्ये आणि त्यांच्या समोरील समस्या विषद करा.

प्र. ४ कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

२०

- अ) प्राथमिक कृषी पत संस्था म्हणजे काय? तिची कार्ये स्पष्ट करा.
- ब) वैद्यनाथन समितीच्या मुख्य शिफारशी स्पष्ट करा.
- क) शेतकरी सेवा संस्था यावर टिप लिहा.

प्र. ५ कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

२०

- अ) मध्यवर्ती सहकारी बँकाची उद्दिष्ट्ये कोणती आहेत?
- ब) राज्य सहकारी बँकांची कार्ये स्पष्ट करा.
- क) भूविकास बँकांची रचना स्पष्ट करा.
